

Ահ,ազգ հայոց,ինչ օրուան հասցուց
զիս սերդ,ինչ օրուան . . .

Ամեն տեղ օտար,անհարազատ,խորթ,
Ամեն տեղ վարակ ձիւնն մրտավարդի:
ՈՒր փախչիլ,ալ ուր չըլլալ աւելորդ,
Նոյնիսկ ո՛չ երգդ իր նոր ցավերով,
Այլ քեզ,ինքդ քե՛զ չզգաս հարձորդի:
Ո՛չ հայրենիքն ինձ հայրենիք դարձավ,
Ո՛չ օտար երկիրն՝ իսկապե՛ս օտար:

Այս տողերի հեղինակը Աբրահամ Ալիքյանն է, ծնունդով կիլիկեցի, ճակատագրով վտարանդի,տաղանդավոր հայ բանաստեղծ և թարգմանիչ, ում ապրած կյանքն իսկապես ողբերգություն էր,փորձությունների ու տառապանքների մի կծիկ:

Ցավալի է,բայց դառը ճշմարտություն,միշտ չէ,որ արվեստագետը գնահատվում է իր կենդանության օրոք:Ափսոսանքի,նրա վաստակի արժևորումը հաճախ ուշացած է հնչում: Իսկ եթե ճակատագիրն էլ մյուս կողմից է թունավորում բանաստեղծի ուղին և մինչև վերջին շունչը դառնացնում, ապա ուզում ես Ալիքյանին այնքան հոգեհարազատ Դուրյանի տողերը կրկնել .«Այս ճակատագիրն ինչ սև է Աստված, արդյոք դամբանի մրուրով է գծված»:

«Սկիզբը աքսորը իր ծննդավայրեն,հետո աքսորը իր մանկութենեն,աքսոր որպես հայրենիք դավանած և հայրենիք սահմանագծված հողակտորեն,հետո աքսորը հյուսիսի իր «պատսպարենեն»՝ Մոսկվայեն, հետո աքսորը իր առժամեայ բնակարանեն,դեպի ֆարայա,Պիքֆայա և այլուր . . .

Աքսորներու ընտրանի և ընտրյալ աքսորական՝ Աբրահամ Ալիքյան»:¹

Ալիքյանի ճակատագիրը բազմաթիվ հանգրվաններ էր կանխորոշել նրա համար:Այն պետք է սկիզբ առներ նրա ծննդավայր Ալեքսանդրեթից, Բեյրութ, Երևան, Մոսկվա, ֆրանսիա, կրկին Լիբանան և վերջին ապաստանը՝ Պուրճ Համուտի ծերանոց: Դեռ Բեյրութի Նշան Փալանջյանի ճեմարանում սովորելու տարիներին մայրենի լեզվի հանդեպ արտասովոր պաշտամունք,գուրգուրանք ուներ,դրանում, անշուշտ, իրենց դերն ունեին ուսուցիչները՝

¹»Ազգ»,2013,հունիսի 29,Սագո Արեան,Աբրահամ Ալիքյան . Աքսորի բանաստեղծ:

Լևոն Շանթը, Նիկոլ Աղբալյանը, Կարո Սասունին:

Տարիներ հետո էլ երախտագիտությամբ հիշելով նրանց, սիրում էր կրկնել. «Մարդ էին անոնք, իսկական հայրենասերներ»:²

Լևոն Շանթն էր, որ իր սանի մեջ նկատեց բանաստեղծական տաղանդը և ոգևորիչ խոսքեր ասաց առաջին «Հորիզոն» /1947/ ժողովածուի առթիվ: Իսկ Նիկոլ Աղբալյանն էլ, իմանալով Հայաստան մեկնելու լուրը, քաջալերեց. «Տղա՛ս, կեանքիդ լավագույն որոշումը առած ես, բարով երթաս»:³

Ապագայի վառ երագներով ոգևորված, Ալիքյանը 1947 թ. ներգաղթողների մեջ էր, ում բնականաբար չըրջանցեցին գաղափարական ու ժամանակի մղձավանջային իրականության դառնությունները: Ծանր, սահմոկեցուցիչ տարիներ էին, փոխադարձ անվստահության, դավերի ու մատնությունների: «Ամենքը վախենում էին ամենքից, նույնիսկ սեփական ձայնի արձագանքից», - հիշում է Պերճ Զեյթունցյանը:⁴

Մռայլ ու գորշ իրականության սուր զգացողությունների ցավն ապրած մարդու ինքնատիպ խոստովանություն է Ստեփան Ալաջաջյանի անդրադարձը. «Մենք վախենում էինք բարձրաձայն մտածել, մենք բոլորս, բոլորիս մեջ յուրաքանչյուրս, անգամ մեր ուրախությունների մեջ մեր ցավերն ունեինք ու կրում էինք անձայն, անմրմունջ՝ վախենալով հասարակության դաժան ուժից և մեր ձեռքերը մաքուր պահելու սիրոյն»:⁵ Գրականությունը իր նպատակին չէր ծառայում, ասպարեզում միայն քաղաքական ոտանավորների, շինծու փառաբանությունների հեղինակներն էին դիրքեր գրավել:

Հայրենի հողի վրա իրար անչափ մտերմացան երեք բախտակից գրողներ՝ Անդրանիկ Թերզյան, Արամ Արման, Աբրահամ Ալիքյան: Բայց հայրենիք – Հայաստանը, որ Աբրահամ Ալիքյանի ու իր սերնդակիցների համար պիտի դառնար փրկության օղակ, «կը դառնար կարմիր երիզով անեծքի գոտի, այդ գոտին էր, որ կը սեղմեր իր իրանը, կը սեղմեր իր կոկորդը, կուզեր լռեցնել զինք»:

Ժամանակն ու իրականությունը Աբրահամ Ալիքյանին չէին: Իսկական արվեստը չէր գնահատվում, դեռ ավելին, ամեն կերպ խոչընդոտում, արգելքներ էին ստեղծում, ասպարեզից հեռացնում տաղանդավոր մարդկանց / նախադեպը կասկածելի ու խորհրդավոր

²«Ազգ», 2013, հունիսի 29, Լևոն Արտագեան, «Դիմաստվեր»:

³Նույն տեղում, Թորոս Թորանյան, Տխուր, տխրագույն թաղում:

⁴Պերճ Զեյթունցյան, Ապրենք տասը պատվիրաններով, Եր., «ՀԳՄ» հրատ., 2009, էջ 174:

⁵Ստեփան Ալաջաջյան, «Վաթսունականք», Լոս-Անջելես, «Նոր կյանք» հրատ., 2002, էջ 7:

հանգամանքներում Անդրանիկ Թերզյանի սպանությունն էր / :Այդ էր պատճառը,որ Կարպիս Սուրենյանը այրեց այդ տարիների իր ձեռագրերը,իսկ Արամ Արմանը իրեն դատապարտեց լռության . . .

Այս միջավայրում Ալիքյանը գրական աշխարհի մտավ հոգու նրբակերտ գաղտնիքներով, որոնք սկիզբ էին առնում հեռվում թողած ծննդավայրից, անամոք կարոտից:

Նա իր հուզաթաթավ,քնքուշ ու խորունկ բանաստեղծությունների ակունքը տեսնում էր արևմտահայ բանաստեղծության մեջ: Նրա քերթվածները արևմտահայերենի և արևելահայերենի հավասարակշիռ շաղախ էր՝ ոսկեղենիկ հայերենի միաձույլ հարուստ բառապաշարով: Անտարբեր չես կարող անցնել նրա բանաստեղծությունների կողքով,անգամ վերնագրերը յուրօրինակ են . «Շուքերի շշուկ», «Երախտագիտություն առավոտվա անձրևին», «Աշուղ աշուն», «Արևմադ», «Փոքրիկ արցունք»:

Երբ ճյուղերի ծայրին բույր է մանվում ու թույր,
Երբ ճաքչքվում երկրի խճանկարն արդեն,
Երբ օրերն են թաքչում թավուտ մայրամուտում,
Որ վաղորդյան լույսին չսպասելով ցայտեն,
. . . Երբ գամփռորեն կածանն է մեկնում դունչ ու թաթ,
Երբ որ ձյունն է շրջում ինչպես թուրթի կաթուկ,
Երբ հառնում է հողից մի ինքնամփոփ ջութակ,
Ես Դուրյան եմ կարդում:

1951թ. երբ տպագրվեց Ալիքյանի «Նախերգանք» ժողովածուն և տխուր ճակատագրի արժանացավ, պարտադրված՝ արևելահայերենի վերածելուց հետո, լույս ընծայվեց երկրորդ անգամ: Գրական պաշտոնյաները քանիցս չկամություն,անտարբերություն էին դրսևորում գրողի՝ և ընդգծված արհամարհանք արևմտահայ լեզվի հանդեպ:

Բանն այնտեղ էր հասել,որ հետագա տարիներին, երբ Ալիքյանը իրեն նվիրեց թարգմանչությանը, նրան սկսեցին մեղադրել,որ թարգմանչության մեջ հոմանիշներ ընտրելիս, նա նախապատվությունը տալիս է արևմտահայերենի բառապաշարին, հետևաբար, ոչ ավել, ոչ պակաս «նացիոնալիստ է» որ լեզվական դիվերսիա է անում»:⁶ Լիարժեք,բավարարված իր կյանքը չապրելու, չստեղծագործելու ափսոսանքն ու ցավը միայն Ալիքյանինը չէր,այլ նաև իր սերնդակիցներինն էր,այն ընդհանուր էր այդ հասարակարգի արվեստագետների համար, ավելի ընդգծված ներգաղթած գրողների համար:Շրջապատի հեղձուցիչ մթնոլորտը, թունոտ

⁶ »Ազգ»,2018,մայիսի 18,Երվանդ Տեր-Խաչատրյան,Ժամանակի անձրևաթաց նժարը /Տխուր հիշողություն . »Կորուսյալ ժամանակ» շարքից/:

վերաբերմունքը, անվստահության զգացողությունը իր հանդեպ, հիասթափեցրին ու հուսահատեցրին, և նա փոխեց իր բնակավայրը՝ բոլորի աչքից հեռու, կրկին վտարանդի, գերադասեց ապրել Մոսկվայում՝ ներքին աքսորի ծանր բեռան տակ: Ալիքյանն ընտրեց արվեստագետի համար ամենաթանկ ու ամենաապահով վայրը՝ բանաստեղծական աշխարհը: Նրա տաղանդը դրսևորվեց ոչ միայն ինքնուրույն ստեղծագործություններում /նա տասնյակ ժողովածուների հեղինակ է /, այլ իր անզուգական թարգմանություններում: Ինքնատիպ խոստովանություն է նրա գրառումը. «Թող Աստուաց վերջս բարի ընե, որքան ալ կշտամբուիմ, կը սիրեմ բառերը «տարօրինակ սիրով մը», մոտիկ ֆիզիկական հեշտանքին ու հոգեկան վերացման եւ առանց նկատի ունենալու անոնց ծագումը, կը գործածեմ զանոնք, եթե իմաստային ու հնչական նրբերանգներ կընձեռնեն»:⁷ Ալիքյանը հսկայածավալ թարգմանությունների հեղինակ է: Իր թարգմանական գրականության հարուստ ցանկով նպաստել է ընդլայնելու ազգային գրականության շփումները՝ ֆրանսիական, ռուսական գրական արժեքների հետ: Այսօր էլ ժամանակավրեպ չեն Թումանյանի խոսքերը. «Ազգերին լավ ճանաչելու և նրանց մեջ փոխադարձ սեր ու հարգանք արծարծելու ավելի ազնիվ հող ու ավելի մեծ կապ չի կարող լինել, քան գրականությունը, այդ կապին մեծապես նպաստում է թարգմանական գրականությունը»:⁸ Իսկ մերօրյա լավագույն թարգմանչի՝ Ալ. Թոփչյանի խորին համոզմամբ. «Թարգմանությունը կամուրջ է, երկկողմանի շարժում, այն մեզ համար ունեցել է եռաստիճան օգտակարություն. ճանաչողական, լեզվաստեղծման և մշակութաստեղծ իմաստներով»:⁹

1967 – 1975 թվականներին Ալիքյանի թարգմանությունները պարբերաբար լույս են տեսնում «Գարուն» ամսագրում: Նրա թարգմանական շրջանակը ընդգրկում է՝ Անդրե Մտիլ, Տրիստան Ցարա, Գիյոմ Ապոլիներ, Ռուբեն Մելիք, Շառլ Ազնավուր, Հերվե Բազեն, Անդրե Մորուա, Գյուստավ Ֆլոբեր, Մարտին դյու Գար, ֆրանսիական դասական քնարերգության անվանի դեմքեր, ինչպես նաև ռուս հեղինակներ՝ Վերա Զվյագինցևա, Կոնստանտին Սերեբրյակով, Բորիս Պաստերնակ: Դասական թարգմանության փայլուն նմուշներ են Պոլ Էլյուարի «Ազատություն», Էդգար Ալան Պոյի «Ագռավը» Գիյոմ Ապոլինների «Բլուրներ», Լուի

⁷Աբրահամ Ալիքեան, Հեզ իրիկուն, Բանաստեղծութիւններ եւ թարգմանութիւններ /Հրաշքներու հանդիման /, 2008, էջ 7:

⁸Նվարդ Թումանյան, «Հովհաննես Թումանյանը և ռուս գրականությունը», 1956, Եր., էջ 118:

⁹Ալեքսանդր Թոփչյան, «Թարգմանության ֆենոմենը չի փոխվել», «Նարեկացի արվեստի միություն», 2015, սեպտեմբերի 15:

Արագոնի «Մանուշյանի խումբը» ստեղծագործությունները:

Ֆրանսիական գրականության խոր իմացությունը, ֆրանսիական մշակույթի ու ժողովրդի հանդեպ ունեցած անսահման սերը, բանաստեղծական ակնառու շնորհը հիմք ծառայեցին հաջողված թարգմանությունների համար: Բանաստեղծ Շառլ Ազնավուրին հայ ընթերցողն առաջին անգամ ծանոթացավ Աբրահամ Ալիքյանի թարգմանության շնորհիվ, որը լույս տեսավ 1968թ. «Սեր սրտի չափով» խորագրով,¹⁰ որին կցված էր «Ազնավուր տաղանդ» փոքրիկ նախաբան և համառոտ ծանոթագրություններ: Գրքում տեղ են գտել Ազնավուրի հանրահայտ երգերի տեքստերը, որոնք պատմում են սիրո տարբեր զգացողությունների՝ վայելքների, ծանր հիասթափությունների, սիրուց խոցված տառապանքների, ժամանակի աննկատելի ընթացքի, խոհեր՝ կյանքի ու մահվան առեղծվածի շուրջ: Թարգմանությունների ժամանակ Ալիքյանը փորձել է հարազատ մնալ բնագրերին և պահպանել հեղինակի ոճը, գրելաձևը, պատկերավոր մտածողությունը: Հաջողված թարգմանությունները «Ոսկի հասակ», «Գնաց ուրիշ սիրո հետ», «Իզաբել», «Մամա», «Ալեյույա», «Երկու կիթառ», «Ես չեմ կարող տունս մտնել» վկայում են Ալիքյան թարգմանչի սուր դիտողականության ու փիլիսոփայական խոր ընկալման մասին:

Զծիծաղած՝ արդեն մանկությունն ենք լքում,

Զգիտակցած՝ ոսկի ջահելությունը մեր:

Այնքան կարճ են թվում մեր օրերը ծաղկուն,

Որ, չըմբռնած, ապշած՝ թողնում ենք կյանք ու սեր: /»Ոսկի հասակ«/

...

Իմ ժպիտների ծալքերի միջև թախիծը սողաց

Ե՛վ անհուսության ակոսի նման գծվեց ճակատիս:

Անցյալս արդեն մի ձերունի է հիմա լռակյաց,

Քանզի մեր միջև խոր վիհ են փորում ժամ, օր ու ամիս:

/«Գնաց ուրիշ սիրո հետ»/

Ազնավուրին թարգմանել են նաև Սամվել Գասպարյանը, Պերճ Թյուրաբյանը: Ճիշտ է նկատվել, որ Աբրահամ Ալիքյանի, Սամվել Գասպարյանի թարգմանությունները, օգնել են՝ Ազնավուրին ընկալել իբրև բանաստեղծ, իսկ Պերճ Թյուրաբյանը խոստովանում է.

¹⁰ Շառլ Ազնավուր, Սեր սրտի չափով, «Հայաստան» հրատ., Եր., 1968 /թարգմ.՝ Աբրահամ Ալիքյանի /:

« Իմ բուն նպատակը, երգի տեքստի կառուցվածքը երգեցիկ ներկայացնելն է»:¹¹
»Ազնավուրին իբրև բանաստեղծ ճանաչելու և գնահատելու առումով մեծ վաստակ ունի անվանի գրականագետ Ա. Դոլուխանյանը՝ «Ազնավուրը բանաստեղծ» մենագրությամբ¹². ուր համապարփակ ներկայացվում է Ազնավուրի բանաստեղծական ուղին, բացահայտվում երգերի ստեղծման պատմությունը, թեմատիկ վերլուծություններ կատարվում: Գրքի էջերից հառնում է հեղինակի անսահման սերն ու ակնածանքը՝ Ազնավուր բանաստեղծի, աշխարհահռչակ շանսոնյեի, իր մեծ հայրենակցի հանդեպ:

Ալիքյանը ֆրանսիական պոեզիայից կատարած իր թարգմանությունների համար ընտրում էր այնպիսի բանաստեղծների ստեղծագործությունները, որոնք հոգեհարազատ էին իր հուզաշխարհին, աշխարհայացքին, ժամանակի մեջ բանաստեղծի դերի ընկալմանը: Թարգմանությունների այս կանխորոշման համար, որքան բնորոշ են Սևակի խոսքերը. «Ես թարգմանում եմ այն բանաստեղծությունները, որոնք ես պետք է գրած լինեի, բայց նրանց հեղինակները կանխել են»:¹³

Աբրահամ Ալիքյանը տևական, տքնաջան աշխատանք է կատարել ֆրանսիական դասական հեղինակների քնարերգությունը թարգմանելու համար:

Դեռևս 1974 թվականին իր նամակներից մեկում նման տողեր ենք կարդում. «Մի ահավոր աշխատանքի մեջ եմ ընկել և ինչպես մայրս էր ասում՝ ասեղը շուք եմ անում, որպեսզի ավարտեմ այն: Պատրաստել եմ ֆրանսիական քնարերգության մի ծաղկաքաղ, որ տասնհինգ տարիների ճիգերիս արդյունքն է: Ուրիշում եմ օր առաջ վերջացնել և ուղարկել թարգմանչական բաժին: Շատ եմ ոգևորված այս գործով: Ասում են, թե մեկ – երկու ամսից լույս կտեսնի գիրքս: Պետք է հավատամ, ուրիշ ճար- ճարակ չունեմ: Ինչ արած, խեղդվողը փրփուրին էլ է ձեռք մեկնում»:¹⁴ Գիրքն իհարկե լույս ընծայվեց 1976 թվականին:¹⁵

Ծաղկաքաղի մեջ ընդգրկված են Ֆրանսուա Վիյոնից մինչև Պոլ Վալերի ու Շառլ Պեգի, շուրջ հինգդարյա մի ժամանակաշրջան, որը ֆրանսիական գրականության մեջ

¹¹ «168 ժամ» / Էնօրյա, Եր., 2010, թիվ 108 / 740 / 9-10 նոյեմբեր, էջ 7:

¹² Ալիքյան Ա. Դոլուխանյան, Ազնավուրը բանաստեղծ, Եր., «Լուսակն» հրատ., 2002:

¹³ Տե՛ս, Շչորս Դավթյան, Հ. Սահյան Հանրագիտարան, «Գիտություն» հրատ., 2012, էջ 54:

¹⁴ Սուրեն Մուրադյան, Նամականի, Եր., «ՎՄՎ-Պրինտ» հրատ., 2007, էջ 192:

¹⁵ Ծաղկաքաղ ֆրանսիական դասական քնարերգության / ֆրանսերենից թարգմանեց Աբրահամ Ալիքյանը, Եր., «Սովետական գրող» հրատ., 1976:

առանձնանում է ոչ միայն մարդկային բարդ ու տարբեր ապրումների պատկերմամբ, այլ քաղաքական ու սոցիալական խնդիրների ծավալուն ընդգրկումներով: Հեղինակը գրքի նախաբանում անդրադառնում է այն բոլոր երախտավորներին, ովքեր ֆրանսիական գրականության թարգմանության գործում անգնահատելի ծառայություն են մատուցել, որից հետո նրբանկատությամբ, ճաշակով ընտրված ֆրանսիացի գրողների Պիեռ դը Ռոնսար, Պիեռ-ժան դը Բերանժե, Ալֆոնս դը Լամարթին, Վիկտոր Հյուգո, Շառլ Բոդլեր, Ստեֆան Մալարմե, Պոլ Վերլեն, Արթուր Ռեմբո, Էմիլ Վերհաոն թարգմանական քերթվածները ներկայացնում ընթերցողի ուշադրությանը: «Ես թարգմանելու մեկ ու միակ եղանակ գիտեմ, - խոստովանում է թարգմանիչը,- կարելի չափով համերաշխ դրկիցություն բնագրի հետ՝ առանց խարխուլելու մայրենի լեզվի ու քերթության ընդհանուր օրինաչափությունների ծնողական իրավունքները»:¹⁶

Նրա նպատակը սուկ հեղինակներին հայ ընթերցողին ծանոթացնելը չէ, այլ նաև բանաստեղծական խորքերը թափանցելը, գրողի տրամադրության հետ հաղորդակցվելը: Հետաքրքիր գուգադիպությամբ թարգմանիչը թեմաների ընտրության հարցում հաճախ է անդրադառնում միայնության, անտեսված ու հուսալքված, հայրենիքից հեռու՝ աքսորավայրում ստեղծված բանաստեղծություններին: Նմանատիպ թեմաներ են շոշափված տասնամյա աքսորի դատապարտված Ֆրանսուա Վիյոնի «Կտակ», «Տապանագիրն», լքված ու մոռացված իր կյանքն ավարտած Ալֆոնս դը Լամարթինի «Առանձնություն», «Հովիտը», «Միլլի հող հայրենի», քսան տարի պանդխտության մեջ ապրած Վիկտոր Հյուգոյի «Մայրամուտներ», «Վերջին խոսք», Շառլ Բոդլերի «Ինքնամոխություն», բանաստեղծություններում: Նմանատիպ ծանր զգացողությունների ու թախծոտ տրամադրության արձագանքը կա Ալիքյանի բանաստեղծություններում, որը նաև թարգմանությունների ժամանակ մեծ դեր է խաղացել / «Ճակատագիր», «Անցեալն իմ մեջ», «Ավելորդ», «Փոքրիկ արցունք», «Քարե վարդեր», «Բանաստեղծի բախտ» /:

Աբրահամ Ալիքյանը փորձել է ըմբռնել բանաստեղծության էությունը, հոգեկան տրամադրվածությունը, ներշնչանքով է մոտեցել իր թարգմանություններին:

¹⁶ Աբրահամ Ալիքյան, Հեգ իրիկուն, Բանաստեղծութիւններ եւ թարգմանութիւններ / Հրաշքներու հանդիման /, 2008, էջ 6:

Ահա, դրանցից մի քանիսը .

Անգին, արի իջնենք պարտեզ
Եվ այն վարդին գնանք ի տես,
Որ բացվել էր առավոտյան:
Չի կորցրել արդյոք նա իր
Հրապույրը, քողը կարմիր
Եվ իր գույնը, գույնիդ նման:
Ավադ, անգին, նայիր ինչ շուտ
Նա հողին է թափել անփույթ,
Ինչ մեղք, ինչ մեղք, հմայք ու գույն:

Օ, բնություն՝ ն, իրոք խորթ մայր,
Գոնե ծաղիկն այս դիմանար
Առավոտից մինչ իրիկուն:
Ահ, եթե ինձ լսես, անգի՛ն,
Քանի փթթում ես մուլեզին
Քաղի՛ր, քաղի՛ր, ցերեկ ու ցայգ
Վարդերը քո ջահելության .
Ծերությունն այս ծաղկի նման
Թափելու է գեղ ու հմայք:
/ Պիեռ Դը Ռոնսար /

Այս բանաստեղծությունը շարժառիթ ունի . Ռոնսարը հիսուն տարեկանում սիրահարվում է քսանհինգ տարեկան Հելենին և նրա արհամարհանքին արժանանում, որից հետո գրում է «Սոնետներ» շարքը:

***

***

Ինչու եք ինձ պատմում հայրենիքի մասին,
Դարձյալ դողաց սիրտս աքսորում իր երկար:
Նա կանչում է հեռվից, հուզում իմ բուխ հոգին,
Ինչպես ծանոթ քայլեր կամ մտերմի բարբառ:
/Ալֆոնս Դը Լամարթին «Միլլի հող հայրենի» /

Արցունք կա իմ սրտում,
Անձրևի պես այս մեղմ:
Ահ, այդ ինչ թալկություն
Սողում է իմ սրտում:
Օ, ջինջ ձայն անձրևի,
Երդերին ու հողին:
Սրտի մեջ ծարավի
Օ, երզը անձրևի:
Արցունք կա անառիթ
Մղկտուն այս սրտում
Ինչ, դրժման ոչ մի խիթ
Այս սուգն է անառիթ:

/Պոլ Վերլեն/

Խոսելով թարգմանական արվեստի մասին Բորիս Պաստեռնակը նկատել է .
«Թարգմանությունը պետք է հորդի թարգմանիչից, ով բնագրի ազդեցությունը վերապրել

է շատ ավելի առաջ,քան սկսել է իր աշխատանքը:Այն պետք է լինի բնագրի պտուղը և նրա պատմական հետևանքը»:¹⁷ Իսկ Թումանյանի խոսքերով «Լավ թարգմանությունը համարժեք է ինքնուրույն ստեղծագործության»:¹⁸

Ալիքյանի պոեզիային բնորոշ գծերը՝ քնարականությունը,հարուստ բառապաշարը,բանաստեղծական հնարները դրսևորվել են նաև թարգմանություններում:

Ճակատագրի ծանր խաչը նրան հետևեց ողջ կյանքում:2013 թվականին՝ Բեյրութի Պուրճ Համուտի ծերանոցում , դադարեց բաբախել Աբրահամ Ալիքյանի վիրավոր ու աքսորյալ սիրտը:»Իր մահով երկինք երեւցնող մի պատուհան գոցվեց,բանաստեղծության բարձր մի դուռ փակվեց,իր լրումին հասնելով մի աշխարհ վերջացավ»:¹⁹

¹⁷Տե՛ս,Բորիս Պաստեռնակ,Երկերի ժող. 5 հատորով,հ.2, Մոսկվա,1989, /»Թարգմանչի գրառումներ» /,էջ 645 – 646:

¹⁸Նվարդ Թումանյան,»Հովհաննես Թումանյանը և ռուս գրականությունը»,Եր., 1956, էջ 122:

¹⁹»Ազգ»,2013,հունիսի 29,Երվանդ Տեր – Խաչատրյան,Աբրահամ Ալիքյանի հիշատակին:

ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

ԱԲՐԱՀԱՄ ԱԼԻՔՅԱՆԻ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՅՑԵՔԱՐՏԸ

Ամփոփում

Հոդվածում քննվում է տաղանդավոր բանաստեղծ Աբրահամ Ալիքյանի գրական ժառանգության կարևոր մասը կազմող թարգմանչական գործունեությունը: Նա հսկայածավալ թարգմանությունների հեղինակ է: Իր թարգմանական գրականության հարուստ ցանկով / Անդրե Մտիլ, Անդրե Մորուա, Գյուստավ Ֆլոբեր, Պոլ Էյուար, Էդգար Ալան Պո, Լուի Արագոն, Շառլ Ազնավուր / նպաստել է ընդլայնելու ազգային գրականության շփումները՝ ֆրանսիական, ռուսական գրական արժեքների հետ:

Armine Muradyan

Candidat en sciences philologiques, professeur associé

VISITE DES PISCINES FRANÇAISES D'ABRAHAM ALIKYAN

Résumé:

L'article examine le travail de traduction d'une partie importante de l'héritage littéraire du poète talentueux Abraham Alikyan. Il est l'auteur d'une énorme quantité de traductions. André Still, André Morua, Gustav Fleubler, Paul Elular, Edgar Alan Pou, Louis Aragon, Charles Aznavour / ont contribué à l'expansion des contacts littéraires nationaux avec les valeurs littéraires françaises et russes.

2019թ.

